

כ-3700 פנינים ב-2 הכרכים יחד

פרשת קרח

גיליון 52 -

חלק מהענינים שנידונו בספר

- 2235 איך הטא קרח - הלא במעמד הר סיני נאמר: 'וגם כן יאמינו לעולם'.....
- 2237 מה גרם לקרח 'כעת' להתעורר ולצאת נגד משה?.....
- 2245 'מדוע תנשא' - בבואם לחרף הצדיק, 'יאשימוהו בדבר שהוא 'נעלה בו' על כולם?.....
- 2249 מדוע 'מכל הבריאה' - דווקא השמש והירח מחו על כבודו של משה?.....
- 2253 מדוע חביבה הקטרת - מכל הקרבנות.....
- 2259 'אל תפן אל מנחתם' - מדוע לא מחל משה לקרח ועדתו?.....
- 2262 האם התקבלה הקטורת של ר"ג כקרבן?.....
- 2281 כשהאמת יוצאת מהמקדש - הכל נכנעים לה.....
- 2295 כיצד מועיל המטה להיות 'אות לבני מרי' - כאשר הוא טמון בקה"ק.....
- 2296 הקרב אל משכן ה' יומת - מה בדיוק הבעיה? אל תתקרבו ולא תמותו!.....
- 2297 כתיב בחנה 'ותבכה ולא תאכל' - הלא אכילת קדשים מצוה?.....
- 2298 מדוע שורפים תרומה בערב פסח - שימכרנו לגוי או שיקדישנו.....
- שקטן שיעור פדיונו, כערכו [ה' שקלים] - האם כשפודים גדול, יהי פדיונו ג' שקלים [כערכו]?.....
- 2299

ואון בן פלת בן ראובן (טו א)

■ המיוחד בחכמה של אשת און בן פלת ובהמשך לא מוזכר שוב 'און בן פלת', ואכן הוא נשאר בחיים מעדת קרח.

במדרש תנחומא איתא: 'חכמת נשים בנתה ביתה' (משלי יד א), זו אשתו של און בן פלת שהצילתו, וכך אמרה לו [בלשון העם]: 'מה אתה מתערב בסיכסוך בין קרח למשה?! הלא בכל צד שינצת, אתה תשאיר תלמיד.'

א. אומר נחל אליהו: חכמתה היא, שלא דפקה על השולחן, ואמרה: אתה נורמלי?! להתחיל עם משה רבינו?! [כני אז הי' מתחיל און להצטדק שזה מחלוקת לשם שמים, ויש ביקוש חזק מההמון לעבוד בבית המקדש, וכו' וכו']. לכן היא 'לא תקפה חזיתית' - אלא פנתה אליו מכיוון אחר: שאתה בכל מקרה תצא מופסד.

ב. א"ק, עוד אפשר לומר, הרי קרח אמר להם: כסבורים שבשבילי אני מקפיד, הכל לשם שמים.

וא"כ מה תשובה אומרת לו אשתו: אתה תלמיד, יאמר לה 'און' הכל לשם שמים!

אלא שהאמת 'כולם' 'כולם' למרות ש'רוממות אל בגרונם' [כביכול לשם שמים] - 'חרב פיפיות בידם', שמתכוונים לכבוד עצמם, וכל אחד חשב על עצמו, ובחלומותיו ראה עצמו 'רם ונשא', וחכמתה של אשת און, שהורידה לאון את הדמיון והראתה לו מה יהי מקומו, ואחר שירד לו ה'נגיעות', שוב לא הי' קשה לו, לפרוש מהמחלוקת.

וישמע משה ויפול על פניו (טו ד)

■ השמש והירח 'קיבלו על עצמם' משום 'כבוד הקב"ה', שלא להאיר מרצונם, עד שיכריחו אותם

איתא בגמ' (סנהדרין קי): שעלו שמש וירח לפני הקב"ה, ואמרו: אם אין אתה עושה דין לכן עמרם, אין אנו מאירים, אמר להם הקב"ה: בכבודי לא מחיתם [שהייתם מאירים עד היום, למרות שיש עובדי ע"ז] - בכבוד בשר ודם מחיתם?! ושוב אינם יוצאים להאיר, אלא כאשר זורקים בהם חיצים וחניתות, שנאמר (חבקוק ב): 'לאור חציך יהלכו.'

נשאלת השאלה עד מתי ליצטער וליזיל, וכי צריך 'כל ימי עולם' כדי לייסר בהם השמש והירח?

א"ק, ונראה שאין כאן עונש [החיצים והחניתות], אלא שאכן [חזרו בתשובה, השמש והירח] וקיבלו על עצמם, שלא להאיר כדי למחות בכבודו של הקב"ה, וכאשר מאירים מחמת אונס החיצים והחניתות, נמצא שמתקיימים שפיר שני הענינים: א. שהם מוחים בכבוד הקב"ה. ב. ממשיכים להאיר ע"י אונס וכפייה.

בוקר ויודע ה' (טו ה)

■ כיצד לא הבינו 'קרח ועדתו' שאינם צודקים - ע"י שרחק המן מפתח אהלם

יש אומרים: שבבוקר יראו שהמן רחק מאהלם - וידעו כי חוטאים הם.

שאלה א. ובאמת צ"ב: מדוע לא למדו [מקריבי הקטורת] שאינם צודקים מכך שהמן יורד להם הרחק?

טעמא דקרא: סברו שחטאם הוא שאינם עושים די להלחם 'חזק יותר' עם משה!

עוד תירוץ: מביאים בשם ה'שבט מוסר' (פ' לו) שבאותו יום לא ירד מן.

■ כיצד לא הבינו ש'משה צודק' - ע"י שירד לו המן בפתח האהל

שאלה ב. יש מקשים, שיראו המן שיורד בקירוב אצל משה? א. א"ק, ואפשר דמשום 'זכותו דנפיש', ירד המן אצלו 'בתוך האהל' [ונמצא שלא ראו המן שיורד בפתח אוהלון].

ב. עו"ל דאיתא (ילקוט תהלים תתיט): 'לחם אבירים אכל איש' (תהלים עח), זה יהושע, שהי' המן יורד על איבריו [נראה לומר הפירוש: שהי' נבלע באיבריו], ואם לתלמיד כך לרב עאכמ"ו, [ושוב נמצא שלא ראו כלל מן בפתח אהליו של משה].

אף לא אלא ארץ (טו יז)

א"ק, 'אף לא' - הוזכר בב' מקומות: 'אף לא אל ארץ זבת חלב', 'אף לא הביאה', מה המן כפוי טובה [המן הודיע איבת אבותיו ולא זכר רחמי שאול] - אף המרגלים כפויי טובה.

שו"ר בספר 'דברך נצב' לרבינו בחיי, הביא מדרש: ד' פתחו ב'אף' ונאכדו מהעולם, נחש (בראשית ג א): אף כי אמר אלוקים, שר האופים (וישב מ טז): 'אף אני בחלומי', עדת קרח (קרח טז יד): 'אף לא אל ארץ זבת חלב ודבש הביאתנו', והמן (אסתר ה יב): 'אף לא הביאה אסתר המלכה'.

וישלח משה לקרא לדתן ולאבירים (טו יב)

רש"י, מכאן שאין מחזיקין במחלוקת.

מפרש החת"ס שאין אומרים מאחר שהוחזקו במחלוקת ג' פעמים [חזקה] - שוב אין טעם לנסות, להניאם.

ואלו ג' הפעמים: במצרים - מי שמך לאיש שר ושופט / ירא ה' עליכם וישפוט / וכעת ב'עדת קרח'.

העיני האנשים ההם תנקר לא נעלה (טו יז)

א"ק, מהיכן הגיע לכאן 'ניקור עינים'?

ומצאתי ניקור עינים במשלי (ל יז): עין תלעג לאב ותבז ליקהת-אם יקרוה ערבי-נחל ויאכלוה בני-נשר.

והרלב"ג (שם), פי': הלועג והמבזה דברי תורה - עונשו שינקרו [העורבים] את עיניו.

ואפשר שזה אמרו למשה: גם אם תאיים עלינו שנענש כה"ג - לא נעלה.

אגב - הרלב"ג אמר [במשלי]: ש'ניקור העינים' - היינו שפתאום ובמהירות יבוא אידו [עונשו], בדיוק מה שקרה להם עם 'פתיחת פי הארץ'.

★

לא נעלה / רש"י, פיהם הכשילם שאין להם אלא ירידה, וכבר הבאנו לשאול* מהיכן [ולצורך מה] נצנצה בהם רוח"ק.

* על ענין דומה - רמז רמז', הובאו דוגמאות עה"פ (בראשית כד כב): ושני צמידים בקע זהב 369.

◀ ויחר למשה מאד (טו טז)

רש"י נצטער.

א"ק צ"ב מנ"ל הכי?! אולי פירושו 'התרגז', דהנה גבי ויצא מעם פרעה בחרי אף, מצאנו ש'כעס' משה על פרעה.

◀ אל תפן אל מנחתם (טו טז)

■ 'אל תפן אל מנחתם' - מדוע לא מחל משה לקרר ועדתו?

אומר ה'ספורנו', שאמר משה: אינני מוחל עלבונני [ומדוע לא מחל?]

א. לפי שמלך - אינו יכול למחול על כבודו, [ומה שמחל אצל אהרן ומרים, היינו משום ששם הי' 'פגיעה פרטית' - משא"כ כאן הוא 'כבוד הציבור', כך חילק 'קרן לדוד'].

ב. רג"ר אורי זוהר ש-א: לעיתים יש צורך להוריד חלק מגוף החולה כדי להציל כל גופו.

◀ אל תפן אל מנחתם (טו טז)

א"ק, ונראה שאם הי' קרבנם מתקבל, לא הי' אפשר שיוזקו כל אותו יום, דאם לא כן, מה איכפת למשה שיקובל קרבנם.

ומצאנו כעין זה בגמ' [ב"ק טז]: שביקש ירמיה, [ירמיה יח]: 'בעת אפך עשה בהם', שביקש [ירמיה על שונאיו] אפילו בשעה שעושים צדקה - הכשילם בבני אדם שאינם מהוגנים.

א"ק, אגב - צ"ב: האיך מונח במשפט 'בעת אפך עשה בהם', הענין של הצדקה דלעיל?

ונראה דגבי צדקה איתא (משלי כא): 'מתן בסתר יכפה אף', וכאן ביקש [ירמיה] 'בעת אפך עשה בהם', והיאך יעשה בהם הקב"ה דין, הלא הצדקה שעשו מגינה עליהם? על-כרחך, שלא יצליחו לעשות צדקה.

★

◀ לא חמור אחד מהם נשאתי (טו טז)

■ מדוע ציין משה בתלונתו על 'עדת קרח' - שלא נהנה מהם [לא חמור אחד מהם נשאתי]

א"ק, ומה קשור הענין לכאן?

א. ונראה [בהקדמ] ע"פ הגמ' (סנהדרין נב), למה ת"ח דומה בפני ע"ה: בתחילה דומה לקיתון של זהב / 'דיבר עמו' [הת"ח עם הע"ה] לקיתון של כסף / 'נהנה ממנו' דומה לקיתון של חרס [כלומר שכבודו של הת"ח נעשה קל בעיני הע"ה, כשנותן הע"ה לת"ח מכספון ע"כ].

וכאן אמר משה על ה'זולזול והחוצפה' של דתן ואבירם, ש'אין הוא אשם' בכך, שהרי לא נהנה מהם.

◀ ויקהל עליהם קרח (טו טז)

רש"י מביא: שאמר קרח לשבטים, שכביכול הוא דואג ל'כלל ישראל'.

■ מעשה העומד לפנינו, ואין אנו יודעים האם הוא מגיע מיצר טוב - או מיצר הרע

א"ק, איך ידע אדם בשעת מחלוקת, האם כונתו לשם עצמו או לשם שמים [וכן בשאר ספיקות שיש לפנינו ב' צדדים וקשה לו לדעת איזה מהם כשר לפני ה']?

■ עצה נפלאה כאשר עומדות לפנינו ב' דרכים, ונראה לו ששניהם מצוה - כיצד יברור הרצוי

ומצאתי עצה נפלאה, [שניסיתי אותה כמה פעמים והוא ברוך ומנוסה!] לחשוב מה הי' עושה הגר"א או הח"ח במקרה כזה, ומיד נעשה לו הספק למישור, והוא דבר פלא שלפני רגע היו לפניו שני צדדים ו'הכל לשם שמים', ולא ידע באיזה דרך מוליכים אותו, וכאשר משים לפנינו מה הי' ההח"ח נוהג, תיכף יודע ופשוט.

וצ"ב מנ"ל לדעת מה הי' הח"ח נוהג?! תשובה: כש'מורידים את הנגיעות', הכל נעשה פשוט.

◀ בזאת תדעו כי הי' שלחני כי לא מלבי (טו כח)

■ קרח ערער על ב' יסודות האמונה: א. יהוד נבואת משה. ב. תורה מן השמים

הגרי"ז ב' ענינים נאמרו כאן, והם

א. ערער קרח על היחוד של נבואת משה - [וטען קרח] 'כי כל העדה כולם קדושים ובתוכם ה' (טז ג), שגם שאר הנביאים שבעדה נבואתם כנבואת משה.

ב. גם ערער על 'תורה מן השמים' [טלית שכולה תכלת] / וכנגד ב' החלקים השיב משה ואמר

כי ה' שלחני - ענין הנבואה, כי לא מלבי - תורה מן השמים. / וכנגד זה מכריזים בלועי קרח (סנהדרין ק): 'משה אמת, ותורתו אמת'.

◀ ותפתח הארץ את פיה ותבלע אתם (טז לב)

יש אומרים: ש'הואיל' והאשימו את משה ב'תתנשאו', ו'הואיל' ו'האיש משה עניו מכל האדם' (במדבר יב ג), ואמר 'ואנחנו מה', אם כן השוה גובהו וערכו ל'אפס פני האדמה', ונמצא שיש לקרר לירד למטה משיעור זה - לכך חייב לירד מתחת גובה האדמה.

◀ ויתן את הקטרת ויכפר על העם (יז יב)

■ יש קטרת המכפרת על לה"ר בחשאי - ויש שמכפרת גם על לה"ר דפרהסיא

בגמ' (זבחים פח): אמרו שקטרת הנעשית בחשאי* מכפרת על לשון הרע שבצינעא, וילפינן לה מהכא - שכיפר אהרן בקטרת על לשה"ר, ופרש"י לשה"ר [שהי' אצל קרח], שאמרו להם (יז ו): 'אתם המיתם את עם ה'.

חפץ חיים**: הלא אצל אהרן הקטרת כיפרה על לה"ר דפרהסיא?

א"ק, ויש לתרץ, דהכי הוא כללא דמילתא: 'לפי מעשה הקטרת - כך כפרתה': ואצל אהרן שהי' בפרהסיא - הוצרך לקטרת בפרהסיא / אבל לדין שאין לנו קטרת אלא בהיכל [בחשאי], שוב אינו מכפר אלא על לה"ר של צינעא.

* פרש"י לפי דאיתא בגמ' (יומא מד): שהי' המקטיר לבדו בהיכל, וכל הכותנים היו פורשים מן ההיכל ואפי' מבין האולם והמזבח.

** ח"ח, (שמה"ל ב, פ"כ) פ' קרח.

◀ ויעמוד בין המתים ובין החיים ותעצר המגפה (יז יג)

רש"י: אחז אהרן את המלאך והעמידו על כרחו, א"ל [המלאך]: הנח לי לעשות שליחותי! א"ל אהרן: משה צוני לעכב על ירך, א"ל [המלאך]: אני שלוחו של מקום - ואתה שלוחו של משה [וא"כ בודאי יש לך להניחני לעשות שליחותי], א"ל אהרן: אין משה אומר כלום מלבו אלא מפי הגבורה, אם אין אתה מאמין, הרי הקב"ה ומשה בפתח אהל מועד, בוא עמי ושאל, וזהו שנאמר: 'וישב אהרן אל משה', ע"כ.

א"ק, הרי [מרש"י] שאכן הלכו המלאך ואהרן, כדי לשאול האם לעצור המגיפה.

ובכך שחזרו [אהרן והמלאך] מיושב עוד ב' שאלות: א. מדוע כותב הפסוק שאהרן חזר*. ב. למה כתוב שוב 'והמגפה נעצרה', והלא כבר כתוב קודם 'ותעצר המגפה'?

אלא שקודם נעצרה המגפה 'זמנית', עד שיברר 'מלאך המות' עם [משה] והקב"ה, האם הוא מאשר הפסקת הנגף. ולאחר שקיבל אישור, מציין הפסוק 'והמגפה נעצרה', הפעם באופן סופי.

* וישב אהרן אל משה אל פתח אהל מועד והמגפה נעצרה (יז טו).

◀ ויעמוד בין המתים ובין החיים ותעצר המגפה (יז יג)

א"ק, לא שהי' צריך אהרן לכוון צעדיו אל מקום החיבור בין המתים לחיים, אלא שהי' המלאך הולך והורג בעם עד שתפסו אהרן והעמידו [ראה רש"י], וממילא נמצא אהרן עומד בין המתים ובין החיים.

◀ והשכתי מעלי ... מלינים עליכם (יז כ)

א"ק, פתח ב'עלי' וסיים ב'עליכם', גם מכאן ראוי ש'מהרהר אחר רבו כמהרהר אחר השכינה' (סנהדרין קי), ראה עוד בענין, לעיל עה"פ (טז ח): 'ונחנו מה כי תלינו עלינו לא עלינו תלונותיכם כי על ה' 1245.

◀ ונתתם ממנו את תרומת ה' לאהרן הכהן (יח כח)

גמ' (סנהדרין ז): 'ונתתם לאהרן', והלא מת אהרן בטרם נכנסו לארץ, ולא קיבל תרומה - מכאן לתחיית המתים מן התורה.

אחרונים מקשים: למאן דאמר 'מצוות בטילות לעתיד לבוא', שוב אינו עתיד לקבל תרומה?

א"ק, ואפשר לתרץ, דבמתנות כהונה [מלבד המצוה], יש כאן 'זכות ממון', שניתן ב'ברית מלח', שלא יבטל ממנו, וא"כ מחמת 'זכות מתנה' שיש לו 'יקבל תרומה גם לעתיד לבוא'. נמצא ד'לעתיד לבא' הממון - יחייב את קיום המצוה.

להנצחות ובכל עיני הספר:

אימ"ל: 6916645@GMAIL.COM